

РЕЦЕНЗИЯ

за

Академична длъжност “**доцент**”

Хуманитарни науки, професионално направление

2.2 История и археология (Нова и най-нова обща история – История на СССР)

Софийски университет “Св. Климент Охридски”

Исторически факултет, Катедра “Нова и Съвременна история”

“Държавен вестник” брой 103 от 27 декември 2016 г., с. 130.

от доцент д-р Дарина Григорова Григорова

1. Данни за конкурса

Процедурата е изрядна от гледна точка на закона за развитието на академичния състав в Република България и на правилника за академичния състав на Софийския университет “Св. Климент Охридски”. Единствен кандидат – главен асистент д-р **Александър Михайлов Сивилев**.

2. Данни за кандидата

Единственият кандидат за конкурса е главен асистент д-р Александър Михайлов Сивилев, завършил специалност “История” в СУ “Св. Климент Охридски” (2002); магистър по съвременна история на Русия с темата: *М. Горбачов и Н. Рижков – две гледни точки за Преустройството* (2003); главен асистент в катедрата по Нова и Съвременна история в Историческия факултет на СУ, със специалност “Съвременна обща история” (от 2010-а досега).

Александър Михайлов Сивилев става доктор по история с тема на дисертацията по съвременна история на Латинска Америка: *Преходите в Чили 1970–1993 г.* (2009).

Координатор и съосновател е на Евразийския център VIA EVRASIA към ИФ на СУ (от 2011-а досега).

Зам. главен редактор на ALMANACH VIA EVRASIA (от 2012-а досега).

Координатор и съосновател е на Центъра за Латиноамерикански изследвания към ИФ на СУ (от 2016-а досега).

Изследователските му интереси са в областта на историята на съвременна Русия и СССР, международни отношения, най-нова история на Латинска Америка, идеологията на левия радикализъм през XX век и др., за което свидетелстват публикациите му, както и научните му специализации в Русия – МГУ “М.В. Ломоносов”, САЩ – Университета Лойола, Чикаго; Япония – Университета Мейджи, Токио.

3. Научни трудове

Главен асистент д-р Александър Михайлов Сивилев кандидатства в конкурса за академичната длъжност “доцент” с книгата си *Прегръдката на мечока. СССР и Латинска Америка. С., 2016, 430 с.*, както и със статии и студии: общо 14, от които 2 на английски език.

Необходимо уточнение е, че хабилитационният труд на Александър Сивилев *Прегръдката на мечока. СССР и Латинска Америка* не повтаря нито темата, нито съдържанието на дисертацията му, публикувана през 2013 г.: *Първият 11 септември*.

Прегръдката на мечока. СССР и Латинска Америка представлява цялостно изследване на съветско-латиноамериканските отношения, което не само че овладява материята за мащабния период (1917–1991), но успява с анализа на разнообразни извори, сред които и непубликувани, да систематизира основните принципи на съветската дипломация по отношение на Латинска Америка.

Библиографията на изследването включва:

– извори: документални и статистически сборници на руски език (10 заглавия); периодика на български, руски, испански и английски език (45 заглавия); публикувани документи на български, руски, испански и английски език (236 заглавия); непубликувани документи на български и руски език (12 заглавия); мемоари на български, руски, испански и английски език (20 заглавия); интервюта на български, руски и английски език (8 заглавия);

– изследвания на български, руски, испански и английски език (246 изследвания).

Структурата на *Прегръдката на мечока. СССР и Латинска Америка* е хронологическа по скелет и тематична по съдържание. Материалът е разпределен адекватно в седем глави.

Любопитен е изводът на автора, че днешната руска дипломация слабо се отличава от съветската [с. 7]. Това обаче ще проличи в следващото му изследване, което би допълнило “прегръдката на мечока” за съвременния период след 1991 г. Авторът обаче правилно отбелязва, че болшевишкото и руското (от империята) са напълно различни като дипломатически стил и най-вече “нетрадиционните действия” на следовниците на Ленин [с. 19].

Интересно наблюдение, анализирано през целия текст, е за пацифизма като “много важен за идеологията на съветската дипломация”, съчетан с военна организация [с. 15]. Ценен момент в изследването е анализиранието на идеологическата основа на съветската дипломация.

Авторът има подчертан интерес към политиката на Коминтерна, която е застъпена в книгата и по отношение на Лаинска Америка, и като цялостен поглед за тази все още загадъчна организация. СССР напълно логично е определен в книгата като “донор” на Коминтерна до 1927 г. [с. 27]. Представени са сложните взаимоотношения между съветските и коминтерновските власти, както и сблъсъкът между интернационалисти като Ленин и Троцки със Сталин, чиито чистки на Бухарин и др. стари революционери под формата на идеологически причини всъщност преодоляват зависимостта на Москва отвън, от интернационалния Коминтерн. Специално по този тщекотлив въпрос на комбинация на “дипломатически институции и тайни служби” [с. 30] авторът би могъл да задълбочи интереса си в цялостно изследване.

Точно наблюдение на автора е влиянието на идеите в съветско-кубинските отношения [с. 79], като при това той показва изрично несъвпаденията между Фидел Кастро и съветската идеологическа рамка както в началото на политическата му кариера [с. 167], така и после, а също и специфичната роля на Куба за проблемите на Алиенде [с. 81]. Една незначителна редакторска бележка: може би е по-добре да се каже “ескадрони на смъртта”, а не “отряди на смъртта” за Чили.

Александър Сивилев разширява опростената представа за съветската външна политика и показва нюансите за всяка отделна латиноамериканска държава, активно общуваща със СССР. Прагматичен ноюнс в отношенията с Аржентина [с. 106], подкрепен със съветско “информационно затъмнение за терора” на аржентинските власти [с. 258]. “Десен” ноюнс във връзките с Бразилия, когато идеологията отстъпва на

търговията [с. 231, 239]. Липсата на съветски лидерски интерес към социалното и политическото развитие на латиноамериканските страни [с. 125], съчетан с “безкористен” нюанс по отношение на левите латиноамерикански правителства [с. 230].

Авторски силен личен интерес има към темата за партизанските движения и СССР, разгледани в книгата систематично в цялото им разнообразие и местни културни особености – “гериля”. Александър Сивилов отбелязва един много любопитен изводът на Че Гевара, че “съветската идея води към връщане на капиталистическите отношения” [с. 279]. В случая липсата на познания по икономика на латиноамериканския революционер дават верен извод за съветския финал, стигнал доброволно до капитализъм. Оттук и “новото ляво движение” в Латинска Америка, което е специфично и се отличава драстично от съветското “ляво” [с. 291]. Авторът с основание определя латиноамериканското като “самородно ляво движение” [с. 387].

Цялостната картина на партизанските движения и съветската дипломация онагледява извода на автора, че СССР демократизира регионите – “демократизиращ фактор” [с. 393], докато САЩ отглеждат кървавите латиноамерикански диктатури [с. 339]. Заключение на Александър Сивилов, че “инициатор на световната демократизация е Москва, а не Вашингтон” [с. 395] обаче е спорно поради обобщението си и доколкото не е прецизирано понятието “демократизация” конкретно за всяка отделна държава и съответен период.

Участие в проекти и административна дейност:

Главен асистент д-р Александър Михайлов Сивилов е основен участник в проекта “Евразийски център за академични изследвания “VIA EVRASIA” към ФНИ, спечелен през 2011 г. по проект “Млади учени, 2011”, ДМУ 03/39. Ръководител е на проекта *Отношения на страните от Източния блок с Латинска Америка през Студената война*, спечелен през 2016 г. по НИС на СУ “Св. Климент Охридски”.

Ръководител е на проекта *Развитие на изследванията по история, политика и култура на Латинска Америка в България*, спечелен през 2017 г. по НИС на СУ “Св. Климент Охридски”.

Администратор е на Магистърска програма “История на Евразия, Русия и Източна Европа”.

4. Научни приноси

- въвеждане в научен оборот на нови извори;
- авторска периодизация на външната политика на СССР, от една страна, както и такава на съветско-латиноамериканските отношения, от друга;
- авторска типология на съветско-латиноамериканските отношения чрез онагледяването на различни модели на външнополитическо поведение от страна на СССР: прагматичен, “двупластов”, “многопластов”, културен, идеологически, партизански;
- цялостен поглед на дипломатическите и идеологическите връзки на СССР с Латинска Америка за периода 1917–1991.

6. Заключение

Главен асистент д-р **Александър Михайлов Сивилев** отговаря категорично и убедително от всякаква академична гледна точка (изследователска и преподавателска, и административна) на всички изисквания за заемането на академичната длъжност “**доцент**” в областта на хуманитарните науки, професионално направление 2.2 “История и археология” (Нова и най-нова обща история – История на СССР).

Рецензент:

София, 13 април 2017 г.

Доц. д-р Дарина Григорова